

נייר עמדה בנושא

הצעת חוק מבקר המדינה (השלמת דין וחשבון וחוות דעת), התשע"ב-2012

ארגון רבני צהר, מבקש להביע את תמיכתו בהצעת חוק מבקר המדינה (השלמת דין וחשבון וחוות דעת), התשע"ב-2012 אשר הוגשה על ידי הוועדה לענייני ביקורת המדינה. הצעת חוק זו עניינה לאפשר למבקר אשר כהונתו הסתיימה, לסיים את ההכנה של דין וחשבון או חוות דעת אשר הוגשו קודם שסיים את תפקידו, ולהגישם תוך שלושה חודשים מיום סיום הכהונה.

תמיכתנו מבוססת על הנימוקים הבאים, תוך מגבלות מסוימות:

- 1. מניעת עינוי דין:** חכמנו רואים בחומרה רבה "עינוי דין" שאינו מוצדק: "חרב בא לעולם על עינוי הדין...".¹ הרמב"ם ציין,² שעיקוב דין שלא לצורך כלול באיסור "לא תעשו עֵוֹל בְּמִשְׁפָּט".³ "עינוי הדין" חמור מפני שהוא מאריך את הפגיעה בשמם של מי שלא עשו עוולה מחד, ומאריך מונע עשיית דין והפקת לקחים במצבים בהם כן נעשתה עוולה. הצעת חוק זו תמנע את הצורך של המבקר הנכנס ללמוד מחדש תיקים אשר הגיעו לשלבים מתקדמים של חקירה וממילא תקצר את זמן החקירה ותמנע "עינוי דין".
- 2. מניעת עיוות דין:** מן המפורסמות היא שהתורה יצאה חוצץ כנגד עיוות בפסיקה: "לא תעשו עֵוֹל בְּמִשְׁפָּט, לא תשא פְּנֵי דָל וְלֹא תִהְדָּר פְּנֵי גְדוֹל- בְּצִדְקָה תִשְׁפֹּט עַמִּיתָךְ".⁴ בכדי למנוע "עוול במשפט" הקפידה ההלכה על סדרי דין נוקשים, ובין השאר על כך שדין יכיר באופן בלתי אמצעי את כל הראיות ויחקור העדים בעצמו ולא דרך עד ששמע מעד אחר או מתבסס על הכתובים, ובלשון חכמינו: "מפיהם ולא מפי כתבם".⁵ מצב שבו המבקר הנכנס נאלץ לחוות את דעתו על סמך ממצאים שנבדקו על ידי המבקר היוצא עלול להביא לכך שהוא יגבש את עמדתו מתוך ריחוק מהראיות, ועל ידי כך להביא לעיוות הדין. משום כך, ראוי לאפשר למבקר היוצא לסיים בעצמו את כתיבת חוות הדעת אותו חקר.
- 3. הצעה לתיקון הצעת החוק- הגבלת המבקר הפורש:** ההלכה דרשה ניקיון כפיים מיוחד משופטים, בכדי למנוע ניגוד אינטרסים.⁶ לאור זאת, יש בעייתיות גדולה ביצירת מצב שבו מבקר יוצא יוכל לפרסם חוות דעת בזמן שהוא כבר אינו נמצא בתפקיד באופן חוקי, באופן שלא חלות עליו ההגבלות החוקיות השומרות על ניקיון כפיים ומונעות ניגוד אינטרסים. משום כך אנו סוברים כי יש להוסיף להצעת החוק קביעה כי מבקר שיבחר לסיים כתיבת חוות דעת בהן התחיל, יהיה כפוף במשך שלושה חודשים לכל המגבלות הקבועות בחוק החלות על מבקר המדינה, ובמקביל יהיה זכאי למשכורת, המפצה אותו על המשך עבודתו.

¹ משנה אבות ה, ח.

² רמב"ם סנהדרין כ, ו.

³ ויקרא פרק יט, טו.

⁴ ויקרא פרק יט, טו.

⁵ תלמוד בבלי מסכת יבמות לא ע"ב; משנה סנהדרין ד, ה.

⁶ רמב"ם סנהדרין כג, ו.